

УДК 37.0:37.013(477)

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ: ЙОГО ОСОБЛИВІСТЬ

Петренко Н.В., старший викладач,
завідувач кафедри фізичного виховання
Миколаївський національний аграрний університет

У статті аналізується поняття педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання. У роботі дається характеристика сучасної неперервної освіти; розкрито сутність та специфіку розвитку педагогічної компетентності викладача фізичного виховання; зазначено, що розвиток педагогічної компетентності в системі методичної роботи має поєднуватися з самоосвітою та самовдосконаленням; підкреслено, що формування особистості майбутнього фахівця залежить від викладача, його педагогічної компетентності.

Ключові слова: педагогічна компетентність, фізичне виховання, педагогічна компетентність, неперервна освіта, професійна підготовка, методична робота.

В статье анализируется понятие педагогической компетентности преподавателей физического воспитания. В работе дается характеристика современного непрерывного образования; раскрыта сущность и специфика развития педагогической компетентности преподавателя физического воспитания; указано, что развитие педагогической компетентности в системе методической работы должно сочетаться с самообразованием и самосовершенствованием; подчеркнута, что формирование личности будущего специалиста зависит от преподавателя, его педагогической компетентности.

Ключевые слова: педагогическая компетентность, физическое воспитание, педагогическая компетентность, непрерывное образование, профессиональная подготовка, методическая работа.

Petrenko N.V. DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL COMPETENCE OF THE TEACHER OF PHYSICAL TRAINING: ITS FEATURES

The article analyzes the concept of pedagogical competence of teachers of physical education. The work describes the modern continuous education; discloses the nature and specifics of the pedagogical competence of the teacher of physical education; It is stated that the development of pedagogical competence in system of methodical work must be combined with self-education and self-improvement; It stressed that the formation of the personality of the future specialist depends on the teacher, his pedagogical competence.

Key words: pedagogical competence, physical education, pedagogical competence, continuing education, professional training, methodical work.

Постановка проблеми. Важливою умовою функціонування методичної системи фізичного виховання в умовах сучасного вищого навчального закладу є професійне вміння викладачів реалізувати системний підхід, який покликаний забезпечити єдність інтересів всіх суб'єктів фізкультурно-оздоровчого процесу. Наскільки цей процес буде ефективним, залежить від викладача, його компетенції та ролі в цьому процесі. Інноваційна спрямованість його роботи полягає в умінні впровадження змісту методичної системи у практичну діяльність. Вона визначається критеріями педагогічних інновацій, до яких належать: новизна, оптимальність, результативність, ефективність та можливість застосування апробованого досвіду в роботі зі студентською молоддю [1, с. 514].

Постановка завдання. З огляду на вищезазначене завданням статті є розглянути та проаналізувати основні особливості розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Показниками педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи виступають: високий рівень академічних знань, професійних методик, прийомів професійного мислення, способів професійної самосвідомості, сформований індивідуальний стиль професійної педагогічної діяльності.

Педагогічна компетентність є результатом освіти та самоосвіти, а також розвитку та саморозвитку викладача. Незалежно від профілю навчального закладу, розвиток педагогічної компетентності викладача є показником готовності викладача до здійснення ним педагогічної діяльності, проявом найвищої форми педагогічної майстерності та особистим надбанням.

Педагогічну діяльність в аграрних вищих навчальних закладах здійснюють викладачі фізичного виховання, які не завжди мають вищу педагогічну освіту. Серед випускників вищих аграрних навчальних закладів немає фахівців, які б мали вищу педагогічну

освіту, а тому викладачі мають недостатні знання психолого-педагогічних та методичних знань, які б розкривали психолого-педагогічні та інші знання стосовно людини та її здоров'я. Тому необхідно викладачам, які не мають вищої педагогічної освіти для розвитку педагогічної компетентності та підвищенню рівня педагогічної майстерності, продовжувати навчання у закладах післядипломної педагогічної освіти.

Педагогічна освіта є базовою для будь-якого фахівця, причетного до навчання, виховання, розвитку та соціалізації людини. Рівень педагогічної освіти визначає ефективність у вирішенні професійних завдань вихователя, вчителя, викладача вищого навчального закладу і системи освіти дорослих. Підготовка та підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних працівників розглядається у цьому контексті як важлива передумова, що забезпечує проведення модернізації освіти на основі осмислення національного і зарубіжного досвіду [6].

Педагогічна компетентність забезпечує результативність і якість педагогічної діяльності викладача; гармонізацію науково-наочних і світоглядно-методологічних, дидактичних і психологічних знань; уміння організувати навчально-виховний процес як педагогічну взаємодію, націлену на розвиток особи студентів; готовність до творчого пошуку, саморозвитку, засвоєння і впровадження нових інформаційних технологій; високі моральні якості, фізичний і психологічний стан здоров'я, що дають можливість виконувати службові обов'язки.

Щоб посилити процес навчання упродовж життя, який відповідав би потребам особистості й суспільства, необхідно мати потребу в постійному розвитку особистості кожної людини. Створення умов для всебічного гармонійного розвитку незалежно від віку, попередньо здобутої професії, мешкання особистості – саме в цьому велику роль відіграє методична система університету. Йдеться не лише про компенсацію недоліків базової освіти та прискорення професійної адаптації викладачів до умов і потреб, необхідних для викладання дисципліни. Це все вирішується за допомогою підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів без відриву від виробництва. Розвиток безперервної освіти дає змогу створювати умови для формування гнучких освітніх траєкторій і вирівнювання доступу до якісної освіти на всіх рівнях освітньої системи, забезпечує набір освітніх послуг, що відповідають динамічному розвитку потреб особистості, суспільства, економіки [4].

Сучасна неперервна освіта має діяти як

єдиний комплекс на основі субординації всіх ланок освіти, взаємозв'язку та координації її установ, що постійно розвивається й надає кожній людині можливість підключитися до освітнього процесу на будь-якому етапі життя. Це забезпечується, насамперед, наступністю всіх структурних елементів системи на основі затверджених єдиних освітніх стандартів, взаємним доповненням різних форм навчання [5, с. 76].

Освіта упродовж життя – цілеспрямований процес розвитку і виховання особистості шляхом реалізації освітніх програм та послуг, здійснення освітньо-інформаційної діяльності в межах та поза межами загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти. Формальна освіта спрямована на одержання або зміну освітнього рівня та кваліфікації в навчальних закладах та установах освіти згідно з визначеними освітньо-професійними програмами і терміном навчання, заходами державної атестації, що підтверджуються отриманням відповідних документів про освіту. Натомість, інформальна освіта зовні не є організованою, тобто є неофіційною, самоорганізованою освітою (самоосвітою) [2, с. 14].

Згідно із Законом України «Про вищу освіту», неперервна освіта в Україні реалізується через: забезпечення наступності змісту та координації освітньо-виховної діяльності на різних ступенях освіти; формування потреби і здатності до самонавчання відповідно до інтелектуальних можливостей особистості; оптимізацію системи перепідготовки і підвищення кваліфікації; створення інтегрованих навчальних планів та програм; зв'язок між середньою загальноосвітньою, професійно-технічною, вищою школою та закладами післядипломної освіти.

Неперервна освіта розглядається як: явище індивідуальне в часі, у темпі і спрямованості, вона надає кожному можливості реалізації власних програм її здобуття; цілісна педагогічна система, до якої належать різноманітні засоби, форми набуття і розширення загальної освіти, професійної компетентності, становлення духовної й соціальної зрілості людини [7, с. 416].

Ми поділяємо думку, що особливістю розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету є: складність об'єкта діяльності; що постійно розвивається, змінюється, чисельність функцій, що виконує викладач; необхідність розвитку умов для розвитку особистості студента через організацію особистісно-розвивального середовища; постійне

розв'язання протиріччя між індивідуальними потребами особистості та вимогами нового соціального інституту; розрахунок педагогічної діяльності на тривалий проміжок часу та складність фіксування її результатів; різноманітність засобів здійснення педагогічної діяльності; наявність багатовекторних впливів на студента; варіативність діяльності; урахування менталітету студентів тощо [9, с. 22].

Отже, головна ідея неперервності системи освіти полягає у створенні для кожної людини можливостей отримання і поповнення знань, розвитку, удосконалення, самореалізації протягом усього життя.

Діяльність викладача фізичного виховання, як стверджує Л. Сущенко, багатогранна і вимагає від людини глибоких знань, високої моральної культури, чітко вираженої професійної спрямованості, розуміння теорії і практики навчання і виховання [8, с. 123].

Професійна підготовка викладача фізичного виховання вищого аграрного навчального закладу має спиратися на впровадження засобів інформаційних технологій, а саме: формування інформаційного середовища, поетапність і структурна чіткість процесу викладання дисципліни, зважаючи на його специфіку, забезпечення спрямованості студентів аграріїв на творчу самореалізацію.

Так, готовність майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності можна розглядати як складову частину загальної професійно-педагогічної готовності студента до діяльності, що характеризується здатністю педагога застосовувати інформаційні технології з метою забезпечення процесу фізичного виховання школярів й аналізу його результатів та вміння передавати студентам спеціально відібраний і дидактично опрацьований за допомогою засобів інформаційних технологій навчальний матеріал [3, с. 92].

Формування особистості майбутнього фахівця аграрного профілю значною мірою залежить від викладача, який викладає у вищому аграрному навчальному закладі, його педагогічної компетентності. Тому важливого значення набуває виявлення в методичній системі вищого аграрного навчального закладу сприятливих організаційно-педагогічних умов розвитку педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання в системі методичної роботи аграрного університету. Такими умовами є: сприятливий соціально-психологічний клімат у педагогічному колективі; потреба і мотивація до саморозвитку та підвищення

кваліфікації; активізація педагогічної діяльності з метою самовдосконалення; професійний інтерес до обраного фаху.

У самоосвітній діяльності викладач розширює свою педагогічну компетентність, формує свій індивідуальний стиль педагогічної діяльності, критично ставиться до свого власного педагогічного досвіду.

Висновки з проведеного дослідження. Саме тому розвиток педагогічної компетентності викладача фізичного виховання в системі методичної роботи має поєднуватися з самоосвітою, самовдосконаленням.

Від рівня педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання залежить ефективність проведення занять із фізичного виховання. Педагогічна компетентність викладача фізичного виховання дає змогу підібрати методи у процесі проведення лекційних, семінарських, практичних занять, навчальної практики, тренінгових занять, аутогенного тренування з використанням колективної, групової та індивідуальної форм навчально-пізнавальної діяльності студентів та підібрати методи заради вирішення проблемних ситуацій, вміння проведення рольових та ділових ігор, вирішення психологічних, педагогічних та проблемно-навчальних завдань.

Таким чином, заради ефективного формування педагогічної компетентності у викладачів фізичного виховання аграрного університету необхідно використовувати інтегративний підхід, який дав можливість чітко виділити складові частини педагогічної компетентності викладачів фізичного виховання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грибан Г. Фізичне виховання студентів аграрних вищих навчальних закладів: монографія / Г. Грибан. – Житомир: Вид-во Рута, 2012. – 514 с.
2. Гриневич Л. Поняття «освіта», «розвиток освіти», «освітня політика» в сучасному науковому дискурсі 2015 р. / Л. Гриневич. – Київ: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2015. – 14 с. – (Науково-методичний журнал). – (Педагогічні науки; вип. 1).
3. Гринченко І. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в нових умовах / І. Гринченко // Вища освіта України : [теоретичний та науково-методичний часопис]. – Додаток 3, Т. VII. Тематичний випуск : Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. – К. : Гнозис, 2011. – С. 84–93.
4. Карпенко М. Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/252>.
5. Кузнецов Г. Науково-методичні та соціально-педагогічні аспекти безперервної освіти в контексті Бо-

лонського процесу / Г. Кузнецов, Т. Калюжна // Вища освіта України. – 2006. – № 1 (19). – С. 75–79.

6. Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України 14.08.2013 р. № 1176 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/.

7. Сазоненко Г. Компетентність у системі неперервної освіти: акмеологічна модель / Г. Сазоненко, В. Приступа. – Софія: Макарів, 2013. – 416 с.

8. Сущенко Л. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту: інформаційний аспект. Педагогіка. Наукові праці. – Том VII. – 2000. – С. 122–126.

9. Шовкун Л. Організаційно-педагогічні умови розвитку професійної компетентності викладачів вищих аграрних навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Л. Шовкун. – Київ, 2010. – 22 с.